

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Obywatelskich

Al. Solidarności 77

00-090 Warszawa

Tel. 827 42 02

Fax. 827 64 53

Warszawa, 27 października 2000 r.

34892

RPO/356327/2000/AR

Pan

Prof. Edmund Wittbrodt

Minister Edukacji Narodowej

Warszawa

Szanowny Panie Ministrze

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęły sygnały świadczące o tym, że umożliwienie nauki na poziomie szkoły podstawowej dzieciom przebywających w Polsce cudzoziemców jest uzależniane od wniesienia opłat. Jako podstawę prawną takiego działania szkoły wskazują Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 września 1993 r. w sprawie trybu przyjmowania do szkół i placówek publicznych osób nie będących obywatelami polskimi oraz zasad odpłatności tych osób za naukę i opiekę w szkołach i placówkach publicznych (Dz. U. z dnia 23 września 1993 r.). Opłata za rok nauki dla uczniów szkół podstawowych wynosi 1200 USD.

Szanowny Panie Ministrze, zgodnie z art. 28 ust. 1 a Konwencji o Prawach Dziecka, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych i ratyfikowanej przez Polskę, "Państwa-Strony uznają prawo dziecka do nauki i w celu stopniowego realizowania tego prawa na zasadzie równych szans, w szczególności: a) uczynią nauczanie podstawowe obowiązkowym i bezpłatnym dla wszystkich,". Przepis ten nie uzależnia prawa do nauki dziecka od spełnienia jakichkolwiek warunków, a w szczególności nie uzależnia prawa nauki dziecka od jego obywatelstwa, narodowości czy sytuacji materialnej jego rodziców. Prawo dziecka do bezpłatnej nauki winno być zatem, chronione w sposób bezwzględny. Zgodę na ratyfikację Konwencji o Prawach Dziecka wyraził Parlament RP w ustawie z dnia 21 września 1990 r. (Dz. U. nr 16, poz. 71). Konwencja została podpisana i ratyfikowana przez Ministra Spraw Zagranicznych i Prezydenta RP w dniu 31 kwietnia 1991 r., oraz ogłoszona w Dzienniku Ustaw nr 120 z 1991 r. pod pozycją 526. Przywołane wyżej okoliczności mają zasadnicze znaczenie dla ustalenia stanu prawnego i mocy obowiązującej Konwencji; zgodnie z art. 241 ust. 1 i art. 91 ust. 1 Konstytucji RP ratyfikowana umowa międzynarodowa, po jej ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw stanowi część porządku prawnego Państwa i winna być bezpośrednio stosowana. Oznacza to w konsekwencji, że przepisy Konwencji, a więc i cytowany wcześniej art. 28, są przepisami prawnymi obowiązującymi w Polsce.

Zgodnie z art. 91 ust. 2 Konstytucji "Umowa międzynarodowa ratyfikowana za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie ma pierwszeństwo przed ustawą, jeżeli tej ustawy nie da się pogodzić z umową". Konstytucyjna reguła interpretacyjna wskazuje jednoznacznie, że uregulowania prawne zawarte w Konwencji o Ochronie Praw Dziecka mają pierwszeństwo przed innymi regulacjami prawnymi nawet rangi ustawowej. W tej sytuacji stwierdzić należy, że § 10 Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 września 1993 r. w sprawie trybu przyjmowania do szkół i placówek publicznych osób nie będących obywatelami polskimi oraz zasad odpłatności tych osób za naukę i opiekę w szkołach i placówkach publicznych jest niezgodny z art. 28 ust. 1 a Konwencji.

Art. 70 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r. mówi, że "Każdy ma prawo do nauki. Nauka do 18 roku życia jest obowiązkowa. Sposób wykonywania obowiązku szkolnego określa ustawa.". Norma ta ma charakter uniwersalny i dotyczy "każdego", a więc i cudzoziemca. Art. 37 ust. 2 Konstytucji dopuszcza możliwość ograniczenia pewnych praw cudzoziemców przebywających w Polsce, ale wyłącznie aktem rangi ustawy - niedopuszczalne jest zatem ograniczenie praw cudzoziemców do nauki w drodze rozporządzenia.

Mając powyższe na uwadze, działając na podstawie art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. Z 1991 r. nr 109, poz.

471) zwracam się do Pana Ministra z wnioskiem o spowodowanie uchylenia w/w rozporządzenia jako niezgodnego z Konwencją o Ochronie Praw Dziecka i Konstytucją RP.

Z wyrazami szacunku

/-/ prof. dr Andrzej Zoll